

ดิน น้ำ ป่า ฟ้า

แรงบันดาลใจจากพ่อ

EARTH WATER FOREST AIR
the Royal Inspiration

น้อมรำลึก องค์อัครศิลปิน

IN REMEMBRANCE OF
H.M. KING Bhumibhol
THE SUPREME ARTIST

Rama IX Art Museum Foundation

Rama IX Art Museum Foundation

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินทรงเปิดนิทรรศการ
ในโครงการ น้อมรำลึกองค์อัครศิลปิน

"ภาพถ่ายฝีพระหัตถ์ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช"

"พระราชานุญาต"

"ดิน น้ำ ป่า ไฟ แรงบันดาลใจจากพ่อ"

ณ หอศิลป์วัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร วันศุกร์ที่ 1 กันยายน 2560

Her Royal Highness Princess Maha Chakri Sirindhorn graciously
presided over the opening of the exhibitions

In Remembrance of His Majesty King Bhumibol: The Supreme Artist

"Photography by His Majesty King Bhumibol Adulyadej"

"In Remembrance of the Great King"

"Earth Water Forest Air the Royal Inspiration"

at the Bangkok Art and Culture Centre, Friday 1st September 2017

"...ธรรมชาติแวดล้อมของเรา ไม่ว่าจะเป็นแผ่นดิน ป่าไม้ แม่น้ำ ทะเล และอากาศ มิได้เป็นเพียงสิ่งสวยงามๆ เท่านั้น หากแต่เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตของเรา การคุ้มครองสิ่งแวดล้อมของเราไว้ให้ดีขึ้น ก็เท่ากับเป็นการปกป้องรักษาอนาคตไว้ ให้ลูกหลานของเราด้วย..."

พระบรมราโชวาทพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
วันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๒๑

Rama IX Art Museum Foundation

"...the environment, whether it is the land, the forest, rivers, the sea, the air, they are not just something nice and beautiful, they are necessary and vital to our lives. Taking good care of the environment means protecting and ensuring the future of our children..."

H.M. King Rama IX speech, 5th December 1978

ดิน น้ำ ป่า ไฟ

แรงบันดาลใจจากพ่อ

EARTH WATER FOREST AIR
the Royal Inspiration

Rama IX Art Museum Foundation

—❦—
น้อมรำลึก องค์อัครศิลปิน
IN REMEMBRANCE OF
H.M. KING BHUMIBOL
THE SUPREME ARTIST
—❦—

10 สิงหาคม - 12 พฤศจิกายน 2560
10 August - 12 November 2017

หอศิลป์วัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร
นิทรรศการ "ดิน น้ำ ป่า ไฟ: แรงบันดาลใจจากพ่อ"

10 สิงหาคม - 12 พฤศจิกายน 2560
ชั้น 7 หอศิลป์วัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร

ภัณฑารักษ์รับเชิญ
ฉัตรวิชัย พรหมทัตตเวที
อำมฤทัย ชูสุวรรณ
อภิศักดิ์ สنجัด

บรรณาธิการ
ปภาณิน เกษตรทัต

นิทรรศการริเริ่มและดำเนินการโดย
ฝ่ายนิทรรศการ หอศิลป์วัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร

จัดพิมพ์โดย
มูลนิธิหอศิลป์วัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร

ออกแบบกราฟิกและจัดทำหนังสือโดย
มานิตา ส่งเสริม
วิกรม แก้วพงศ์
นิคม จินตวร

พิมพ์โดย Plan Printing
พิมพ์ครั้งแรก ธันวาคม 2560
ISBN - 978-616-8038-06-2

สงวนลิขสิทธิ์ในประเทศไทยตาม พ.ร.บ. ลิขสิทธิ์

มูลนิธิหอศิลป์วัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานครขอสงวนสิทธิ์ในการนำ
รูปแบบนิทรรศการและเนื้อหาเผยแพร่ซ้ำ จัดแสดงซ้ำ หรือพิมพ์ซ้ำ
ไม่ว่าจะเป็นทางอิเล็กทรอนิกส์ สิ่งพิมพ์ รวมถึงการถ่ายสำเนา บันทึก
หรือการเก็บข้อมูล ในรูปแบบต่างๆ โดยที่ไม่ได้รับการอนุญาตเป็น
ทางการจากมูลนิธิหอศิลป์วัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร

Bangkok Art and Culture Centre (BACC)
"Earth Water Forest Air: the Royal Inspiration" Exhibition

10 August - 12 November 2017
7th floor, Bangkok Art and Culture Centre

Guest Curators
Chatvichai Promadhattavedi
Amrit Chusuwan
Apisak Sonjod

Editor
Papanin Kasettratat

An Exhibition Initiated and Produced by
Exhibition Department, Bangkok Art and Culture Centre

Published by
Bangkok Art and Culture Centre Foundation

Graphic and Book Designed by
Manita Songserm
Vigrom Kaewphong
Nik Chintavorn

Printed by Plan Printing
First Published December 2017
ISBN - 978-616-8038-06-2

© 2017 by Bangkok Art and Culture Centre Foundation

All rights reserved.
No part of the exhibition and publication may be reproduced,
redisplayed, or transmitted in any form or by any means,
electronic or mechanical, including photocopy, recording
or any information storage and retrieval system without the
prior permission in writing from the publisher.

สารบัญ / Content

สารจากประธานกรรมการ มูลนิธิหอศิลป์วัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร: นายอภิรักษ์ โกษะโยธิน	9	Message from the Chairman, Bangkok Art and Culture Centre Foundation: Mr. Apirak Kosayodhin
สารจากผู้อำนวยการ หอศิลป์วัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร: นางลักขณา คุณาวิชยานนท์	10	Message from the Director, Bangkok Art and Culture Centre: Mrs. Luckana Kunavichayanont
เกี่ยวกับนิทรรศการ	12	Introduction
บทความจากภัณฑารักษ์ โดย ฉัตรวิชัย พรหมทัตตเวที	14	Curatorial Essay: by Chatvichai Promadhattavedi
บทความจากภัณฑารักษ์ แรงบันดาลใจจากพ่อ โดย อำมฤทัย ชูสุวรรณ	20	Curatorial Essay: Royal Inspiration by Amrit Chusuwan
บทความจากภัณฑารักษ์ บทจารึกในรัชสมัยของพระองค์ ในหลวงรัชกาลที่ 9 โดย อภิศักดิ์ สنجัด	22	Curatorial Essay: A Memoir of the Reign of King Bhumibol by Apisak Sonjod
โครงการพระราชดำริ	31	Royal Projects
ดิน	45	Earth
น้ำ	63	Water
ป่า	73	Forest
ไฟ	95	Air
โลกร้อน	101	Global Warming
ธรรมชาติสุนทรีย์	123	Art and Nature
ประวัติภัณฑารักษ์	136	Curators' Biographies
ประวัติผู้แสดงงาน	138	Exhibitors' Biographies
คณะทำงานนิทรรศการ	158	Credits
กิตติกรรมประกาศ	160	Acknowledgements

Rama IX Art Museum Foundation

สารจากประธานกรรมการมูลนิธิ หอศิลปวัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร

โครงการ "น้อมรำลึก องค์อัครศิลปิน" นับเป็นงานสำคัญและเป็นโครงการที่มูลนิธิหอศิลปวัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานครร่วมมือกับเครือข่ายศิลปิน รวมใจน้อมถวายความอาลัยต่อการเสด็จสวรรคตในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เมื่อวันที่ 13 ตุลาคม 2559 ที่ผ่านมา

ตลอดระยะเวลา 70 ปี ที่ทรงครองราชย์ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ผู้เปี่ยมด้วยพระมหากรุณาธิคุณอันประเสริฐ ทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจนานัปการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของพลสกนิกร ผ่านโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ที่ยังประโยชน์อันเกื้อหนุนต่การสร้างความสุขแก่อาณาประชาราษฎร์ นอกจากนี้ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ยังทรงเห็นความสำคัญ และทรงเป็นองค์อุปถัมภ์งานด้านศิลปวัฒนธรรม อันเป็นรากฐานสำคัญที่จะจรรโลงความเจริญทางจิตใจควบคู่ไปกับความเจริญด้านอื่นๆ จนทรงได้รับการยกย่องสูงสุดในพระเกียรติคุณเป็นที่ประจักษ์ชัดทั้งในประเทศและต่างประเทศในฐานะองค์อัครศิลปิน

นิทรรศการ "ดิน น้ำ ป่า ไฟ แรงบันดาลใจจากพ่อ" เป็นหนึ่งในสามนิทรรศการสำคัญของหอศิลปวัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร ที่นำเสนอผลงานศิลปะร่วมสมัยที่ศิลปินได้รับแรงบันดาลใจจากโครงการในพระราชดำริต่างๆ ที่ในหลวงรัชกาลที่ 9 ได้ทรงริเริ่มและดำเนินงานตลอดพระชนม์ชีพ เพื่อพัฒนาชีวิตและความเป็นอยู่ของพลสกนิกรชาวไทยให้ดียิ่งขึ้น

การจัดโครงการ "น้อมรำลึก องค์อัครศิลปิน" ในครั้งนี้ สำเร็จลุล่วงด้วยดีโดยความร่วมมือร่วมใจจากทุกภาคส่วนทั้งจากกรุงเทพมหานคร สมาคมถ่ายภาพแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ นักสะสมผลงานศิลปะ ภัณฑารักษ์ ศิลปิน สถาบันการศึกษา และองค์กรภาคเอกชนต่างๆ ที่ให้การสนับสนุนการจัดกิจกรรม เพื่อร่วมน้อมรำลึกในพระมหากรุณาธิคุณและถวายความอาลัยแด่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช พระมหากษัตริย์ องค์อัครศิลปินของปวงชนชาวไทย ให้เป็นที่ประจักษ์สืบไป

อภิรักษ์ โกษะโยธิน

ประธานกรรมการมูลนิธิหอศิลปวัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร

Message from the Chairman Bangkok Art and Culture Centre Foundation

In Tribute to Thailand's Supreme Artist is an exceptional project initiated by Bangkok Art and Culture Centre (BACC) that acknowledges the great loss of Rama IX King Bhumibol Adulyadej on the 13th October 2016.

For the seventy years of his reign, Rama IX played a vital role as father of the Thai nation. Through his dedicated work with countless royal initiatives, he demonstrated a deep sense of compassion for and devotion to the betterment of the lives of Thai people. Rama IX was also a benevolent patron of resources for our country's cultural heritage. And such plays a profound role in maintaining the spirit of our citizens. It comes as no surprise to know that he received multiple awards from many national and international organizations.

Earth Water Forest Air: the Royal inspiration is one of three exhibitions under the mantle *In Tribute to Thailand's Supreme Artist*. This series illustrates contemporary artworks which inspired by Royal Projects initiated and proceeded by Rama IX through out his lifetime to improve people's quality of life.

In Tribute to Thailand's Supreme Artist has been made possible by the Bangkok Metropolitan Administration, and the Royal Photographic Society of Thailand as well as all the private and public teams who gave support. I take this opportunity to offer immense thanks to those who allow us pay respect to our beloved King Bhumibol Adulyadej, the Great King Rama IX.

Apirak Kosayodhin

Chairman, Bangkok Art and Culture Centre Foundation

สารจากผู้อำนวยการ หอศิลปวัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร

นิทรรศการ “ดิน น้ำ ป่า ไฟ แรงบันดาลใจจากพ่อ” ซึ่งจัดโดยมูลนิธิหอศิลปวัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานครภายใต้โครงการ “น้อมรำลึกองค์อัครศิลปิน” เป็นนิทรรศการที่นำเสนอการตีความเพื่อการศึกษา สร้างแรงบันดาลใจ และส่งมอบพระราชปณิธานของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชฯ ในหลวงรัชกาลที่ 9 ให้แก่เด็กเยาวชน และพลชนกรชาวไทยเพื่อสืบสานให้คงอยู่อย่างมั่นคงและยั่งยืนสืบไป

นิทรรศการ “ดิน น้ำ ป่า ไฟ แรงบันดาลใจจากพ่อ” นี้ เป็นหนึ่งในสามนิทรรศการสำคัญ อีกสองนิทรรศการประกอบด้วย “พระราชานุญาตใจ” และ “ภาพถ่ายฝีพระหัตถ์พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชฯ” ที่ทางมูลนิธิหอศิลปวัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานครร่วมกับเครือข่ายต่างๆ จัดขึ้นในช่วงเวลาใกล้เคียงกัน ที่ห้องแสดงนิทรรศการหลักชั้น 7-8-9 เพื่อน้อมรำลึกถึงในหลวงรัชกาลที่ 9 องค์อัครศิลปิน ผู้ทรงสร้างแรงบันดาลใจให้แก่เหล่าศิลปินทุกสาขาในประเทศไทย และด้วยสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณที่ทรงมีในการนำความผาสุกมาสู่ประชาชนไทยทั่วทุกภูมิภาค

กว่า 4,600 โครงการในพระราชดำริ ตลอดระยะเวลา 70 ปี ที่ทรงเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมราษฎรในพื้นที่ทั่วประเทศ ได้สะท้อนถึงพระอัจฉริยภาพ และพระมหากรุณาธิคุณอันใหญ่หลวงที่ทรงทุ่มเทวรกายเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้แก่ประชาชนชาวไทยทุกหมู่เหล่าในทุกๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง การฟื้นฟูและรักษาธรรมชาติ สภาพแวดล้อม การพัฒนาอาชีพ เกษตรกรรม การศึกษา สุขภาพและอนามัย เทคโนโลยี และศิลปวัฒนธรรม ฯลฯ อันนำมาซึ่งแรงบันดาลใจให้แก่ 45 ศิลปินที่ได้นำผลงานกว่า 90 ชิ้น ในหลากหลายรูปแบบมาจัดแสดงเพื่อน้อมรำลึกและร่วมสานต่อพระราชปณิธานของในหลวงรัชกาลที่ 9 ในครั้งนี้

ในนามของคณะทำงานโครงการ “น้อมรำลึกองค์อัครศิลปิน” ซึ่งได้จัดกิจกรรมศิลปะสาขาต่างๆ ต่อเนื่องมาตั้งแต่ในหลวงรัชกาลที่ 9 เสด็จสวรรคต ในปี 2559 เพื่อถวายอาลัย และน้อมรำลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณที่มีต่อพลชนกรชาวไทย ใคร่ขอขอบพระคุณทุกท่านที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ที่ทำให้นิทรรศการ

Message from the Director Bangkok Art and Culture Centre

Organized by the Bangkok Art and Culture Centre (BACC) as part of the project entitled *In Tribute to Thailand's Supreme Artist, Earth Water Forest Air: the Royal Inspiration* offers audiences a wide variety of artistic engagements with the legacy of His Majesty the late Rama IX Bhumibol Adulyadej. This exhibition both pays homage to and reveals further depths to His Majesty's aspirations for the citizens of Thailand.

Earth Water Forest Air: the Royal Inspiration is one of a trilogy of showcases. The others are titled *In Remembrance of the Great King* and *His Majesty the King Bhumibol Adulyadej's Royal Photography*. BACC's team worked in careful collaboration with various networks of artists to arrive at the arrangement of this trilogy across the top floor spaces of the centre, grouped according to time-period and theme. This is an opportunity to fully commemorate His Majesty, who had a profound influence across many spheres of human endeavour. And it is an honour for us all to pay this tribute to the father of our nation.

Throughout His Majesty's seventy reigning years, over four thousand royal projects were initiated. He traveled countless distances to crisscross the country's communities, reflecting an overwhelming generosity and grace. He moved effortlessly between people from so many different walks of life and his projects included safeguarding the environment; the development of local careers; improvements in agriculture, education, and health; and advancements in technology, art and culture. The forty-five artists included in *Earth Water Forest Air: the Royal Inspiration* are a beacon for what it means to commemorate and maintain such an extraordinary legacy. On behalf of all who organized *In Tribute to Thailand's Greatest Artist*, BACC are honoured to mount

“ดิน น้ำ ป่า ไฟ แรงบันดาลใจจากพ่อ” นี้ สำเร็จลุล่วงเป็นอย่างดี ขอขอบคุณศิลปินทุกสาขา ผู้นำชุมชน นักออกแบบ นักเขียน ทั้ง 45 ท่านที่สละเวลา รวมทั้งให้ยืมและสร้างสรรค์ผลงานเพิ่มเติมกันอย่างลุดกำลังภายใต้เวลาอันจำกัด ทั้งนี้ขอขอบคุณความมุ่งมั่นของภัณฑารักษ์รับเชิญ คุณฉัตรวิชัย พรหมทัตตเวที, อาจารย์อำมฤต ชูสุวรรณ และคุณอภิศักดิ์ สนจด ในการถ่ายทอดศาสตร์พระราชามาให้เป็นທີ່ประจักษ์แก่สายตาผู้ชมอย่างเป็นรูปธรรมได้อย่างน่าประทับใจ และที่สำคัญอย่างยิ่งขอขอบพระคุณบุคคลและองค์กรต่างๆ ที่ได้เอื้อเฟื้อทั้งทุนสนับสนุน ตลอดจนอุปกรณ์การสร้างงาน จนทำให้นิทรรศการครั้งนี้เกิดขึ้นได้อย่างสมบูรณ์ เพื่อให้เราได้มีโอกาสน้อมรำลึกถึงในหลวงรัชกาลที่ 9 ผู้ทรงเป็นแรงบันดาลใจของแผ่นดิน และจะทรงประทับอยู่ในหัวใจของพลชนกรชาวไทยตลอดชั่ววันรันดร์

Rama IX Art Museum Foundation

ลักขณา คุณาวิชayanonti
ผู้อำนวยการหอศิลปวัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร

these exhibitions of manifold art-forms. We also express our utmost condolences to the Thai nation.

Alongside the artists themselves, we gratefully acknowledge the work of our designers, community leaders and writers who contributed to the success of this project. And the curators who oversaw all the details with love and dedication in order to bring His Majesty's vision to the public. The curators are Chatvichai Promadhattavej, Amrit Chusuwan, and Apisak Sonjod.

Finally, BACC would like to express gratitude to the sponsors and supporting organizations for funding and other essential contributions.

All our dedicated work allows us to ensure that the legacy of His Majesty the late Rama IX Bhumibol Adulyadej remains in the hearts of Thai citizens, for always.

Luckana Kunavichayanonti

Director, Bangkok Art and Culture Centre

เกี่ยวกับนิทรรศการ

นิทรรศการน้อมรำลึกองค์อัครศิลปิน ผู้ทรงเป็นองค์อุปถัมภ์งานด้านศิลปวัฒนธรรมอันเป็นรากฐานสำคัญ ในการจรรโลงความเจริญทางจิตใจ ทรงมีพระปรีชาสามารถในศิลปะแขนงทัศนศิลป์ ดุริยางคศิลป์ วรรณศิลป์ และนวัตกรรมการออกแบบ

นิทรรศการนี้น้อมเสนอถึงพระราชดำริและโครงการตามพระราชดำริ ซึ่งเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างความพอเพียงและความยั่งยืนให้เป็นผลแก่กระจายอันกว้างใหญ่ไพศาล สู่พสกนิกรทั่วประเทศ

นับเป็นโอกาสที่หมู่วิศวกรและผู้สร้างสรรค์มาร่วมไว้อาลัย ร่วมแสดงงานเพื่อส่งเสียงสะท้อนถึงพระราชปณิธานของในหลวงรัชกาลที่ 9 ผลงานดังกล่าวแสดงถึงความเป็นตัวอย่างของพ่อ ในการปกป้องรักษาธรรมชาติและสภาพแวดล้อม อันเป็นสิ่งดลบันดาลใจและเป็นครูแก่ศิลปินเสมอมา

ด้วยความตระหนักถึงคุณค่าและการสร้างความยั่งยืนทาง ดิน น้ำ ป่า อากาศ ศิลปินจึงมีบทบาทในการร่วมสื่อถึงความสำคัญของสิ่งเหล่านี้ รวมถึงสร้างบทสนทนาและสร้างวิสัยทัศน์ให้สังคมส่งแรงบันดาลใจจากพ่อ สานต่อสู่ออนาคต

“ดิน น้ำ ป่า ไฟ แรงบันดาลใจจากพ่อ” เป็นบทน้อมรำลึกในรูปแบบนิทรรศการศิลปะธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยได้แรงบันดาลใจจากพระมหากรุณาธิคุณของในหลวงรัชกาลที่ 9 ที่มีต่อประชาชนชาวไทย เพื่อให้คนในแผ่นดินไทยมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

ประชาชนส่วนใหญ่รู้จักในหลวงรัชกาลที่ 9 จากแนวพระราชดำริของพระองค์ โดยเฉพาะพระราชดำริที่มีความเกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ และเชื่อว่าแนวพระราชดำริต่างๆ ตลอด 70 ปีที่ทรงครองราชย์นั้นครอบคลุมถึงการให้ประชาชนคนไทยมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี มีความก้าวหน้าและรู้จักพัฒนาตนเองเท่าทันตนเองและผู้อื่น พระองค์ทรงมีหลักปรัชญามากมายให้ประชาชนสามารถเลือกมาใช้ในการคิดและตัดสินใจ สิ่งเหล่านี้ยืนยันว่าในหลวงรัชกาลที่ 9 จะคงอยู่ในความรู้สึกนึกคิดและความทรงจำของเรา

Introduction

This Exhibition is a tribute to His Majesty the late King, Thailand's Supreme Artist and patron of the arts. In life, His Majesty had made wide-ranging contributions in the fields of music, literature, art and design, leading in example of giving the arts the importance in the Thai contemporary life.

In this exhibition, the King's reflection and philosophy concerning the principle of sufficiency and sustainability are presented, and as well, the resulting Royal Projects throughout the country is made evident, thus to further inspire and encourage all to follow.

For artists and creative practitioners, this exhibition is an opportunity to come together to pay homage to King Rama IX, and to further the cause of his work in caring and protecting the environment and of nature, the latter of which has always been the source of inspiration to all creative artists.

Earth Water Forest Air: the Royal Inspiration exhibition takes the form of statements about nature and environment, and is revolved around King Rama IX's work in improving the people's lives throughout the land. Thais came to know their King through his speeches, and throughout his 70-year reign, how the King's many initiated projects had improved the lives of many. His Majesty's philosophical principles became the pillars of logic and reason, leaving vital legacies in all our hearts and mind.

Earth Water Forest Air: the Royal Inspiration makes use of art and creative media to discuss various issues in the society - from communities, everyday life to the natural surroundings.

“ดิน น้ำ ป่า ไฟ แรงบันดาลใจจากพ่อ” เป็นการสื่อสารจากผลงานศิลปะและงานสร้างสรรค์ ไปสู่ประเด็นต่างๆ ของสังคม อาทิ ชุมชน วิถีชีวิต สภาวะแวดล้อม โดยการมีส่วนร่วมจากศิลปิน นักออกแบบ ช่างภาพ สถาปนิก วิศวกร ผลักดันจากท้องถิ่น ตลอดจนเสียงเล็กๆ จากเยาวชนคนหนึ่งที่มิต่อพระราชอาของเรอ เป็นการส่งต่อแรงบันดาลใจที่จะซึมซับรับรู้เรื่องราวตลอด 70 ปีของการทรงงาน หนึ่งในนั้นคือเรื่องราวของ “ดิน” อันเป็นทรัพยากรแหล่งที่อยู่ ที่ทำกินของคนไทย

หลังจากทรงเสด็จเยือนนานาประเทศเป็นครั้งสุดท้ายเมื่อปี 2522 ทรงตั้งพระทัยมั่นว่าจะออกเดินทางเพื่อพบปะประชาชนของพระองค์ จึงเกิดโครงการในพระราชดำรินับมากมายที่ทยอยถูกพัฒนานจนเป็นรูปเป็นร่าง เพื่อให้คุณค่าของดินคงอยู่กับคนไทย

นอกจากนี้ทรงยังพบปะกับประชาชนเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้มนุษย์ดำรงอยู่ได้ จึงทรงคิดค้นโครงการที่จะทำให้คนสามารถจัดการกักเก็บน้ำเอาไว้ใช้ดำรงชีพได้ ป่าไม้ก็เช่นเดียวกัน พระองค์ทรงมีพระราชดำริให้ทั้งพันธุ์ไม้และสิ่งมีชีวิตอันหลากหลายได้อยู่คู่ป่าและยังใช้ท้องฟ้าอากาศผันมาเป็นผืนเทียมให้คนไทยได้ใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่

นิทรรศการนี้นอกจากให้ความสำคัญกับแนวพระราชดำริของในหลวงแล้ว ยังเป็นโอกาสให้ผู้แสดงงานสร้างความเชื่อมโยงและประจักษ์ถึงปณิธานที่ทรงมีต่อคนส่วนใหญ่ของประเทศ ในการดูแลบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดของประเทศท่ามกลางความต้องการเสพทรัพยากรเหล่านั้นอย่างไม่รู้จักพอ นี่จึงเป็นบทพิสูจน์ว่าในหลวงรัชกาลที่ 9 จะยังคงอยู่ในหัวใจของเราตราบนานเท่านาน

Featuring contributions from artists, designers, photographers, architects, engineers, local people and even a young child - the exhibition hopes to further the realization of the King's contributions throughout his 70-year reign. The participating creative artists in their part hope to connect and reflect the King's commitment to his people, and that King Rama IX's memory will always remain in all Thais' hearts.

Rama IX Art Museum Foundation

บทความจากภัณฑารักษ์

โดย จักรวิชัย พรหมทัตตเวที

นิทรรศการ "ดิน น้ำ ป่า ไฟ แรงบันดาลใจจากพ่อ" จัดนำเสนอขึ้นเพื่อรำลึกถึงในหลวงรัชกาลที่ 9 ถึงสิ่งที่ท่านได้สร้างและฝากไว้ให้แก่พสกนิกรและประเทศไทย โดยที่พระองค์ท่านพัฒนาประเทศตามพระราชปณิธาน ปรัชญา และมุมมองของความพอเพียงและยั่งยืน และในเวลาเดียวกันนั้นเป็นการมองถึงการรักษาสถาปัตยกรรมแวดล้อมตามพระราชดำรัสที่พระองค์ท่านได้รับสั่งไว้ในหลายโอกาส นิทรรศการ "ดิน น้ำ ป่า ไฟ" รวบรวมพลังเสียงจากพสกนิกรของท่านเอง ไม่ว่าจะเป็นจากกลุ่มคนสร้างสรรค์ ผู้เป็นศิลปิน นักออกแบบ จนถึงผู้นำชุมชนและรวมถึงเด็กเล็กๆ คนหนึ่งที่สามารถสร้างภาพรวมผลงานของพระองค์ท่านได้อย่างชัดเจน

ในภาพเล็ก ๆ ของเธอ (เด็กหญิงเพียงพอ ศุภมาตย์) เล่าถึงโครงการตามพระราชดำริ "ใครหนอที่มีมือพิศพิศที่ใหญ่ที่สุดในโลก - ในหลวงของเราใจ" มองไปถึงโครงการพัฒนา 4,685 โครงการของท่านทั่วทั้งประเทศจากเหนือจรดใต้ และถ้าดูตามแผนที่จะเห็นถึงการแพร่กระจายอันกว้างไกลสุดขอบเขตพรมแดนทุกทิศ เน้นถึงการเกษตรกรรมและการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ โดยโครงการพัฒนาเหล่านี้ได้ถูกสร้างให้เห็นเป็นผลงานจัดวางมีความยาวถึง 40 เมตร (ภาณุ อุดมเพทายกุล และทีมงาน) ประกอบด้วยตัวลิ้น 4,685 ตัว ที่มีดิน น้ำ เมล็ดพืช อยู่ภายในแขวนเรียงเป็นรูปประเทศไทย โดยผลงาน "ร้อยเรียง...ในวันที่พ่อไม่อยู่" สะท้อนถึงโครงการเหล่านี้ที่ได้ก่อตั้งอยู่อย่างทั่วถึง โดยเฉพาะในท้องถิ่นทุรกันดารต่างๆ สร้างความหวังและโอกาสให้แก่พสกนิกรมากมายในช่วงหลายทศวรรษที่เปลี่ยนผ่านในประเทศไทย ยังผลให้ชาวไทยเลื่อมใสศรัทธาอย่างหาที่สุดมิได้

ในหลวงรัชกาลที่ 9 ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณ คำนึงถึงความร่มเย็นเป็นสุขของพสกนิกรนั้น สะท้อนให้เห็นเป็นตัวอย่างจากบทความ "เหตุการณ์เสด็จประพาสหาดราไวย์" (ดร. นฤมล อรุโณทัย) และ "ชุมชนพระรามเก้า ชุมชนตัวอย่างการพัฒนาของพระราชฯ" (ดร. วีระพันธุ์ ชินวัตร)

ดิน น้ำ ป่า ไฟ เป็นองค์ประกอบต่างๆ ที่มีความหมายทั้งเป็นทรัพยากรที่ในหลวงรัชกาลที่ 9 ทรงมีสายพระเนตรเห็นความ

Curatorial Essay

by Chatvichai Promadhattavedi

Earth Water Forest Air the Royal Inspiration was conceived as an exhibition to reflect on the legacy of King Rama IX for the nation of Thailand. Rama IX led projects in sufficiency, sustainability and conservation throughout his lifetime. Here the curators have invited artists, designers, community representatives and even a young child to contribute to the concerns he initiated.

A sketch which elegantly and succinctly expresses Rama IX's life and work belongs to the ten-year and is titled *Who has the Biggest Office in the World - Our King!* The artist's name is Piengpor Supamart and was summing up the scope of our king's rural development projects which spread throughout Thailand's seventy-seven provinces. Over four thousand in total, these development projects aim to improve peoples' livelihoods through sustainable agricultural practices. In order to demonstrate the magnitude of such effort, another artist gave us the installation *Remembering... When Our Father is No Longer with Us* which is forty metres long and by Panu Udompethaikool, Buarawut Tareeput and Pearapon Soda. This artwork consists of over four thousand transparent lockets that contain seeds, soil and water from various royal projects and hang by silk thread. The overall shape is based on a map of Thailand and highlights the particular importance of royal projects for poor and previously neglected communities, providing hope and opportunities for people through the country's decades of change and turmoil.

Other works that address Rama IX's compassion for the Thai people are Weeraphan Shinawatra's *Pra Ram Khao Community and the Building of the Medical Development Clinic*, 2017 and Narumon Arunotai's *H.M. King Rama IX Visited the People of Rawai Beach, Phuket*, 1959. These texts tell us how the king responded to the

สำคัญที่มีต่อชีวิตพสกนิกร ในการที่ท่านพัฒนาดิน สร้างอ่างเก็บน้ำ ปลูกป่าและการทำฝนหลวง เป็นต้น แต่ในเวลาเดียวกันได้ทรงรับสั่งถึงการรักษาสถาปัตยกรรมไว้ให้แก่ลูกหลาน ทั้งนี้เป็นการคำนึงถึงความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติ ถือว่าเป็นวาระอันสำคัญยิ่ง

ดิน

ถ้ามองตามยุคสมัยนั้นคนเกือบทั้งประเทศเกิดในยุคสมัยท่านทั้งสิ้น ต่างเห็นความเปลี่ยนแปลง การสูญเสียไปของวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับชีวิตการทำนา เช่น ในภาคกลาง (วิจิตร อภิชาติเกรียงไกร) หรือในภาคอีสานที่ชาวนาชาวไร่ต้องเผชิญกับสภาพดินและความแห้งแล้ง (ประสิทธิ์ วิชายะ) อย่างไรก็ตามอีสานเป็นดินแดนที่มีความท้าทายต่อชีวิต และเป็นบ่อเกิดแห่ง "คำผญา" (รณภพ เทชะวงศ์) และโดยปรัชญาล้ำลึกนั้น ได้นำมาสู่ถึงความขัดแย้งทางทรัพยากรอันเป็นรากเหง้าสังคมถึงปัจจุบัน (โชคชัย ตักโพธิ์)

จากดินแดนภาคใต้ของไทยนั้น มองถึงความสำเร็จที่เกิดขึ้นภายใต้แรงบันดาลใจของในหลวงรัชกาลที่ 9 โดยการรวมตัวของเกษตรกรสวนยาง (ภายใต้ผู้นำชุมชน ประยงค์ รณรงค์) ซึ่งมีการหยิบยกนำเสนอโดยศิลปิน อำมฤทธิ์ ชูสุวรรณ ผู้เป็นหนึ่งใน 9 โครงการ "นิทานแผ่นดิน" ที่เป็นโครงการเสนอผลงาน ร.9 ในรูปแบบศิลปะ Earth Art

น้ำ

เป็นเรื่องของวัฒนธรรมของการแบ่งปันมาแต่ดึกดำบรรพ์ (ธวัชชัย หอมทอง) เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่ต้องปกป้องรักษา ที่จำเป็นต้องจัดสรรหาอย่างพอเพียงแก่การเพาะปลูกและการดำรงชีวิต สะท้อนให้เห็นได้โดยงาน "ฝนหลวง" (เจตน์ ทองเพ็ญ) "ปริมาณน้ำในเขื่อน" (วิทยา จันมา) และ "กักกันภัยพัฒนา" (อัมฤทธิ์ ชูสุวรรณ)

ป่า

ต้นไม้คือต้นน้ำ ป่าไม้พืชพันธุ์มีความสำคัญยิ่ง ซึ่งพระบรมวงศานุวงศ์ทุกพระองค์ให้ความสำคัญพระทัย และสร้างแรงบันดาลใจการรักษาป่าให้คงอยู่คู่ขนานกับวิถีชีวิตชาวบ้านตามรอยพระราชดำรัสปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (พระครูสมคิด จารณธัมโม) แม้แต่สถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติก็สามารถทำให้มีความยั่งยืนได้ (เสถียร ใจคำ)

plight of people who faced eviction during a modern development scheme in Bangkok. The local people of Chaolay were saved from the eviction because of the record of his visit many years ago, revealing their long history on the site.

Soil, water, forest and air are the vital natural resources which Rama IX used for soil improvement, reservoir building, reforestation and rain-making, to mention a few. He also saw the importance of conservation and environmental sustainability for the next generation.

Earth

Most of us were born within Rama IX's reign. We have witnessed changes such as the disappearance of a culture associated with rice-farming, especially in the central plains, as in Wiji Apichartkriengkrai's *An Aesthetic Corner of Thai Rice Culture*. Prasit Wichaya's *Tales from Isaan Fields* reminds us of drought and harsh soil conditions on the northeastern plains, or Isaan. Yet over time, Rama IX spent a great deal of effort in the improvement of the agricultural soil condition in the area. Though strength in adversity can be noted, such as in *Isaan Wisdom* by Ronnaphob Techawong. And, indeed, conflict over resources is usually inevitable and has always existed as reflected in Chokchai Tukpoe's *Bird Knowing Dharma Rice-Grain*.

Thailand has its varied regions, and examples of art that addresses the southern region includes Amrit Chusuwan's transposition of Prayong Ronnarong's *Sustainable Economy in Mai Rieng Community* which shows how rubber farmers organized successful co-operatives. The project *The Chronicle of the Land* is an ambitious land art project created by the notable range of artists: Noppadon Viroonchatapun, Thongchai Srisukprasert,

ทั้งนี้ความสำคัญของป่าต้นน้ำอาจมองได้ไม่ชัดเจนจากคนปลายน้ำหรือคนเมืองคนกรุงผู้บริโภค ซึ่งเป็นประเด็นที่ 3 ศิลปิน ได้สร้างบทสนทนาการตัดไม้ทำลายป่าขึ้นมาให้เห็นเป็นข้อคิด (นรเศรษฐ์ ไวยกุล บุญกว้าง นนท์เจริญ เขียดศักดิ์ เมย์ขันทมาก) และในนิทรรศการผลงานที่สื่อทางภาพถ่าย เป็นการร้อยเรื่องราวของต้นไม้อัจฉริยะที่อยู่ทั่วราชอาณาจักรสมควรอนุรักษ์ทางแทน (ชาญพิชิต พงศ์ทองสำราญ) อย่างไรก็ตามคนที่อยู่ในเมืองอาจมีโอกาสสัมผัสกับป่าและธรรมชาติ ได้ความลึกซึ้งที่ธรรมชาติมีต่อจิตใจ จากภาพ "ความเงิบลงดั่งที่สวนรถไฟ" (ประติศญา สิงห์ราช)

ฟ้า

เมฆ อากาศ ออกซิเจน เป็นเรื่องถูกมองข้ามเสมือนลมหายใจในทุกวัน อย่างไรก็ตามสังคมปัจจุบันเริ่มตระหนักถึงผลเสียจากการเผาไหม้เชื้อเพลิงดำหิน (วสันต์ สิทธิเขตต์) และเรื่องสารพิษตกค้างที่สามารถล่องลอยไปทั่วโลก (เรืองศักดิ์ อนุวัตรวิมล)

โลกร้อน

ในหลวง ร.9 ทรงมีพระราชดำรัสที่เกี่ยวกับโลกร้อนตั้งแต่ปี 2532 ถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ทำให้หลายความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศ ปัญหาทางสิ่งแวดล้อมจะมีผลกระทบต่อผู้คนและวิถีชีวิตที่เห็นได้ชัดเจนจากผลงาน "ทะเล" (ประสาธน์ นิรันดร์ประเสริฐ) จนถึงผลกระทบจากการพัฒนาอย่างไม่หยุดยั้ง จนเป็นการตั้งคำถาม "คุณจะนำพวกเขาไปไว้ที่ไหน?" (จิตติมา ผลเสวก และกลุ่ม) และผลกระทบทางระบบนิเวศมีปัญหามาในเรื่องการบริหารจัดการน้ำ ดังได้มีมาแสดงหลายตัวอย่าง (เรืองศักดิ์ อนุวัตรวิมล) ปัญหาอื่น ๆ ที่ตามมาคือปัญหามลพิษและขยะของเสีย "พื้นที่เสื่อมโทรมหลังโรงงาน" (ศิริเดช แม้นอิม) "ผลกระทบบริโภค" (เกษศักดิ์ วิมลทรง) ยังผลให้นักการ์ตูนนิสต์ (ประวิทย์ มงคลนวัตน์) มาเป็นผู้ประมวลรวมประเด็นโลกร้อนแสนหายนะต่างๆ แต่มีมุกเย้ยหยันด้วยการใช้ส่วนผสมอาหารโชนหวานๆ

อย่างไรก็ตามถ้ามองว่ากลุ่มศิลปินเป็นผู้ตั้งคำถาม ซึ่งส่วนหนึ่งของคำตอบนั้นอาจมาจากกลุ่มคนสร้างสรรค์ ผู้เป็นสถาปนิก ออกแบบและวิศวกร ผู้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติทางออกตามวิชาชีพ เพื่อลดภาวะโลกร้อน (สิงห์ อินทรชูโต และทีม Scrap Lab โครงการเมืองอัจฉริยะ Smart Cities)

Sakarin Krue-On, Kamol Tassananchalee, Panya Vijithanasarn, Suriya Namwong, Pairoj Wangbon, Tawee Ratchaneekorn and Amrit Chusuwan.

Water

Water symbolizes a culture of sharing since time immemorial. Water is a vital resource to be conserved and replenished for basic living requirements and generating crops. Rama IX's rain-making project is remembered through familiar jars in Jadet Tongfueng's *Royal Rain*. Witaya Junma's *Level of Water in the Dam* transforms the idea of capturing passing clouds. Amrit Chusuwan's *Chaipattana Aerator* gives us the floating image of the royal invention most well-known to locals.

Forest

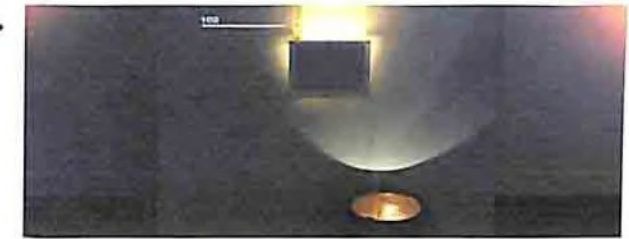
The Royal Family took great interest in forest conservation and inspired many projects that created possibilities for rural communities to practice sustainability. Somkid Charanadhammo's *Putting Hat on the Hill Top and Shod the Foot Hill* and Sateean Jaikam Kudchang - *Elephant Cataract's shape ideas about eco-tourism*.

Urban consumers are often unaware of the need for conservation of forests. Three artists get this contemporary message across clearly: Noraset Valsayakul's *Son's House (Used to be Father's)*; Boonkwang Noncharoen's *The Monument to Greed*; and Cherdasak Moeykanmak's 44 *c. Charnpichit Pongtongsumran's series of photographs tell the stories of grand old trees, the biggest in our kingdom. And, for city dwellers, hope is not lost as nature is within reach, shown with an almost Arcadian splendor in Praditchya Singharaj's *Portrait of Silence, Bangkok through the Architect's Eyes*.

ธรรมชาติสู่ศูนย์

ธรรมชาตินั้นเป็นสิ่งบันดาลใจแก่มวลมนุษย์ เป็นครูแก่ศิลปิน และคนสร้างสรรค์มาตั้งแต่แรกเริ่มอารยธรรม ทั้งทางกายภาพจิตใจและศิลปวัฒนธรรม การสร้างสรรค์ศูนย์ และปรัชญาเป็นแนวความคิดผลงานของหลายศิลปิน (อินสนธิ วงศ์สาม ญาณวิทย์ ภูมิจันทร์ พันธ์ศักดิ์ จักรกะพาก ครองศักดิ์ จุฬามรุต วรวิทย์ แก้วศรีนาม)

"ดิน น้ำ ป่า ฟ้า" สะท้อนถึงมนุษย์ที่เป็นส่วนหนึ่งของระบบชีวภาพที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ โดยมองจากกลุ่มคนสร้างสรรค์เป็นการให้ตระหนักถึงความสำคัญของความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อมที่เป็นส่วนหนึ่งของพระราชปณิธานของในหลวงรัชกาลที่ 9 ในการที่พระองค์ท่านแนะแนวพลนิกรให้ดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง หยิบยกส่งต่อให้เป็นข้อคิดของเยาวชนคนรุ่นใหม่

Air

Clouds in the sky - oxygen - is taken for granted as much as breathing. Although more people are now aware of the effects of the use of fossil fuels, raising the issue still requires urgency. Vasan Sitthiket's *Stop the Coal-Fired Power Plant* tells us such. And Ruangsak Anuwatwimol's *500 Million Years Legacy No. 2* asks us to be aware of particles and grains from different parts of the world

Global Warming

Rama IX raised the issue of global warming back in 1989, pointing out consequences for our ecologies and eventual effects on people and communities. We see villagers and glimpses of their livelihood in Prasart Nirandornprasert's *The Sea*. Along with degraded ecologies, uncontrolled and unsustainable development also devastates communities, such as explored by *Where Would You Place Them?*, created by Jittima Pholsawek, Vichukorn Tangpaiboon, Chakkrit Chimnok, Pattree Chimnok, Wichai Juntavaro and Satit Raksasri. And sometime water is political, resulting in too much of it or in wrong places - yet most of the time it is as a result of the lost of the ecological system upstream, as brought to bear in Ruangsak Anuwatwimol's *Do We Learn Something from This Yet?* Other related problems come to the fore in Ketsakda Wimolsong's *Effect of Consumerism* and Siridech Manim's *Waste Area behind the Factory*. Prawit Mongkolnowrut's cartoons summarise global-warming issues, ironically observing cataclysmic scenes with food dye.

If artists raise troubling questions, it is designers who might provide some answers. Architects and engineers are the ones who through their professions will have a hand in shaping our world. Singh Intrachooto recycles